

Ключевые слова: модели и методы принятия решений, творческие методы, современные информационные технологии, математические и графоаналитические методы.

Abstract

The article considers the modern methods of optimization the decision of architectural buildings, using scientific methods, based on the system approach and mathematical modeling. Focuses on the analysis of modern information technology, creative, mathematical and graphic methods as means of improving architectural solutions. Based on the developed model of complex optimization decision of architectural buildings.

Keywords: models and methods of decision-making models, creative methods, modern information technology, mathematical methods and graphoanalytics.

УДК 725.51

Булах І. В.

*кандидат архітектури
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ПЕРЕДУМОВИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ДИТЯЧИХ ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Анотація: в статті розглянуто основні передумови щодо проведення реорганізаційних дій в галузі дитячих медичних закладів. Основним поштовхом до активізації наукового дослідження з цього питання слугує розпочата в Україні реформа медицини, а також очевидна зношеність та застарілість архітектурно-містобудівна організація мережі медичних закладів призначених для лікування молодшої верстви населення. Стаття розкриває широке коло питань та факторів, які підносять актуальність проведення змін в містобудівній та архітектурно-планувальній організації дитячих лікарень України до край важливого рівня. Це проблемне коло містить законодавчі, економічні, політичні, соціальні, еволюційні, технічні, медичні та архітектурно-містобудівні аспекти щодо проведення реанімаційних змін в мережі дитячих лікувальних закладів України.

Ключові слова: архітектура, містобудування, дитячі лікувальні заклади, мережа, дитячі лікарні, охорона здоров'я.

Актуальність теми. В усьому цивілізованому світі стан розвитку медичної галузі свідчить про життєвий рівень суспільства країни, про відношення держави до громадян своєї країни, про піклування о здоров'ї наступних поколінь. Здоров'я нації розглядається як один з важливих

показників рівня розвитку та цивілізованості держави та віддзеркалює соціально-економічне становище суспільства в цілому. Згідно із резолюцією ООН №38/54 від 1997 року здоров'я населення вважається головним критерієм доцільності і ефективності всіх без винятку сфер господарської діяльності країни [1]. При цьому слід зазначити, що згідно дослідженням, близько 75% хвороб у дорослого населення є наслідком умов життя у дитячі та молоді роки [2].

Постановка проблеми. Нажаль сьогодні в Україні ми не можемо пишатися високою якістю медичного забезпечення, зокрема для дитячого населення, що існує в нашій країні. Більш того – лівова частка функціонуючих дитячих медичних установ, які наразі працюють в державі, це спадок радянських, та навіть дорадянських часів розвитку галузі охорони здоров'я. Медичні заклади в ті часи будувалися, виходячи із збільшення кількісної потреби в них, що відбувалося в нашій країні на протязі тривалого часу. При цьому сьогодні змінилися підходи до систематизації та організації медичної допомоги, умови існування медичних закладів в межах міста, у наслідок чого загострилась нагальна потреба у впровадженні відповідних та ефективних змін в архітектурі дитячих медичних будівель та споруд.

Аналіз досліджень та публікацій. Науково-методичною базою для проведення даного дослідження є фундаментальні праці в галузі історії архітектури та містобудування: А.В. Іконнікова, С.О. Хан-Магомедова, О.В. Орельської, І.А. Височина, М.А. Вотінова. Теоретичні та практичні питання аналізу містобудівних систем, розглядалися у дослідженнях К. Лінча, О.Е. Гутнова, С.Л. Глазичева; формування вузлів міської структури в працях: І.В. Древаль, С.А. Колеснікова; використання системного аналізу в архітектурно-містобудівних системах займалися Ю.П. Сурмін, Г.І. Лаврик. Архітектурна типологія та планування медичних закладів досліджували: Р.У. Аллен, Дж.Л. Бішоп, П. Бландела, Т.О. Буличова, Т.В. Зюзіна-Зінченко, К.Ю. Підгірняк. Функціонально-структурний аналіз та типологічні основи проектування розглянуті у роботах: Г.Г. Азгальдова, І.Г. Лежави, Т.Ф. Саваренської. Інженерно-технічна організація та оснащення медичних закладів проаналізовані у роботах: М.С. Богуславського, Р. Гопкінсона, І. Капустіна, С.Е. Квасова, А.Б. Петровського, А.В. Разумовського. Ерго-дизайнерський підхід у формуванні архітектурного середовища спеціалізованих медичних закладів представлений у роботах В.П. Мироненка, О.В. Мироненко, С.В. Бодні, Я.С. Родик. Закордонний досвід архітектурно-просторової організації медичних закладів висвітлено у працях архітекторів: К. Шермера, Ф. Меусера, Х. Нікла, Х.Никл-Веллер.

Мета статті. Метою даної статті є формування та систематизація

існуючих передумов, які викликають та впливають на реорганізаційні дії щодо мережі дитячих лікувальних закладів України.

Виклад основного матеріалу. Медичні заклади складають невід'ємну частину соціальної інфраструктури сучасних міст та поселень, у яких вони грають одну з ключових та містоутворюючих функцій, активно формуючи при цьому архітектурне об'ємно-просторове міське середовище. Розміщуючись переважно у щільній тканині міста, заклади медичного обслуговування стимулюють розвиток нових вузлів та елементів містобудівного каркасу. Необхідно звернути увагу, що критичний та архаїчний стан, реформаторська занедбаність архітектури медичних будівель простежується як в секторі лікування дорослого населення України, так і дітей. При цьому існуючі статистичні данні з приводу загального погіршення дитячого здоров'я, динаміки та тяжкості, різновидів та ступенів захворювань дітей за останні десятиріччя свідчать про загрозову та край небезпечну кризу у галузі охорони здоров'я дитячої групи населення України [3].

Безумовно, період економічних та політичних змін у державі тягне цілу низку медико-екологічних проблем, які ставлять загрозу всім верствам населення й особливо дітей. При цьому слід пам'ятати, що саме здоров'я дітей – це майбутнє нації та головний ресурс будь-якого суспільства. Особливого значення набуває проблема стану дитячого здоров'я у період демографічної кризи, що панує в Україні останні десятиріччя. З року в рік кількість народжених дітей в країні значно нижче чисельності покоління своїх батьків [4]. Отже для вирішення проблеми низького рівня народжуваності дітей та високого відсотку захворюваності дитячого населення держави в цілому, актуальним стає питання якості та доступності медичних послуг в Україні, які безумовно залежать від належного та відповідного сучасним вимогам архітектурного рішення дитячих лікувальних об'єктів.

Згідно положенням, викладеним в Законі України, основними принципами охорони здоров'я є – визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України; орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом в сфері охорони здоров'я, попереджувально-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я; багатоукладність економіки охорони здоров'я і багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з демонополізацією та заохоченням підприємництва і конкуренції; децентралізація державного управління, розвиток самоврядування закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі. Таким чином, охорона

здоров'я в Україні визначається одним з пріоритетних напрямів державної діяльності [5]. Також слід відзначити, що в Україні політику охорони здоров'я та забезпечення її реалізації формує та регулює держава [5].

Починаючи з 2016 р. в Україні активно почала відбуватися реформа медичної галузі. Безумовно, що повну оцінку якості, корисності та прогресивності щодо покращення рівня життя українського народу реформаторським діям з боку Міністерства охорони здоров'я давати ще зарано – розпочаті та заплановані кроки повинні бути доведені до певного вагомого стану реалізації, а також відповідно при необхідності скориговані та адаптовані до певних особливостей українського регіону. При цьому перш за все необхідно враховувати спроможність радянської спадщини мережі дитячих медичних закладів адаптуватися під нові потреби та форми організації; потребу у нових видах дитячих лікувальних установ виходячи з статистики найбільш поширених та нових захворювань наймолодшої верстви населення України; до соціально-фінансових можливостей населення та держави; особливості непослідовного та корупційного ведення політичної діяльності в Україні.

Одним з ключових документів, прийняття якого надало старт медичним реформам в нашій країні, стала концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я України. Вона закріпила так звану модель національного солідарного медичного страхування з 100% покриттям громадян. Такий підхід до фінансування медичної галузі відповідає апробованим світовим системам (США, Німеччина, Італія, Польща та ін.) й дозволяє створити сприятливі умови до можливої реінкарнації медицини в Україні. Загалом у світі відомі чотири основні моделі організації охорони здоров'я (в першу чергу, фінансування): модель приватного фінансування охорони здоров'я, модель Бісмарка (медичне страхування), модель Беверіджа (бюджетне фінансування) і модель Семашка. Кожна з цих моделей має свої переваги і вади. Приватне фінансування охорони здоров'я народило найуспішнішу у світі медицину США (при цьому, доступну не всім). Модель Бісмарка (фінансування медичних послуг через обов'язкове страхування) успішно реалізована у Німеччині. Модель Беверіджа (бюджетне фінансування медичних послуг) реалізована у Великобританії. В Україні ж за 25 останніх років була повністю зруйнована радянська модель Семашка (бюджетне утримання медичної інфраструктури) й натомість – не збудовано нової.

Слід визнати, що подальше виключно державне фінансування медичної галузі лише б поглиблювало жалюгідний стан об'єктів охорони здоров'я нашої держави. Зважаючи на існуючу ситуацію, що сьогодні сталася в Україні, до джерел фінансування медицини окрім обов'язкового страхового залучення громадян потрібно також долучати й інші шляхи знаходження коштів. В цьому

випадку держава отримає можливість більш ефективно контролювати та сприяти розвитку закладів охорони здоров'я (в тому числі дитячого) усіх форм власності.

Слід зазначити, що естетичні критерії та вимоги до особливостей архітектури медичних закладів, призначених для лікування дітей, до їх художньої виразності та зображальності набули сьогодні важливого значення. Оцінюючи негативний психофізичний вплив існуючих в Україні об'єктів охорони дитячого здоров'я, а також відштовхуючись від сучасних досліджень з боку підвищення лікувальної ефективності завдяки відповідним архітектурним прийомам, стає актуальною розробка засобів естетично-лікувальної об'ємно-планувальної організації дитячих лікарень.

Законодавчі основи медичної галузі та системи охорони здоров'я України, а також вимоги, що висуваються державою до медичних закладів, визначення загальної структури медицини представлені у Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». У 20 статті даного закону "Наукове забезпечення охорони здоров'я" вказано, що держава сприяє розвитку наукових досліджень у сфері охорони здоров'я і впровадженню їх результатів у діяльність закладів і працівників охорони здоров'я [5]. Отже враховуючи статистичні показники зростання дитячої захворюваності в Україні, існуючий критичний стан об'єктів охорони здоров'я дітей, їх застарілість, зношеність та нездатність ефективного функціонування, можливість проведення реформаторських дій завдяки новим системам рефінансування доцільно проведення наукового дослідження з питання модернізації та еволюційного розвитку дитячих лікувальних закладів України.

Актуальність дослідження особливостей архітектури дитячих медичних закладів відповідає розпочатій Комітетом економічних реформ при президенті України програми реформування системи охорони здоров'я. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.06.2010 р. №1724-р затверджено Програму економічних реформ, в межах якої суттєвій реформації підлягає медична галузь. Основні положення цих оновлень були підтверджені Коаліційною Угодою Верховної Ради України (VIII скликання, 2014) та «Національною стратегією побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025». З цих позицій дослідження підходу до особливостей формування архітектури дитячих медичних закладів України видається обґрунтованим.

Науково-методичною базою для подальшого проведення даного дослідження є низка закордонних та вітчизняних теоретичних праць, які розкривають різні аспекти можливої реорганізаційної роботи щодо удосконалення існуючої мережі дитячих лікувальних закладів України. В галузі історії архітектури та містобудування слід звернутися до фундаментальних

робіт А.В. Іконнікова, С.О. Хан-Магомедова, О.В. Орельської, І.А. Височина, М.А. Вотінова. Теоретичні та практичні питання аналізу містобудівних систем слід досліджувати у наукових працях К. Лінча, О.Е. Гутнова, С.Л. Глазичева. Формування вузлів міської структури висвітлено у працях І.В. Древаль, С.А. Колеснікова. Дослідженням системного аналізу в архітектурно-містобудівних системах займалися Ю.П. Сурмін, Г.І. Лаврик. Архітектурна типологія та планування медичних закладів представлені у роботах Р.У. Аллена, Дж.Л. Бишопа, П. Бландели, Т.О. Буличова, Т.В. Зюзіна-Зінченко, К.Ю. Підгірняк. Функціонально-структурний аналіз та типологічні основи проектування досліджувались у роботах Г.Г. Азгальдова, І.Г. Лежави, Т.Ф. Саваренської. Інженерно-технічна організація та оснащення медичних закладів представлені у дослідженнях М.С. Богуславського, Р. Гопкінсона, І. Капустіна, С.Е. Квасова, А.Б. Петровського, А.В. Разумовського. Ерго-дизайнерський підхід у формуванні архітектурного середовища спеціалізованих медичних закладів детально розкритий у роботах В.П. Мироненка, О.В. Мироненко, С.В. Бодні, Я.С. Родик. Закордонний досвід архітектурно-просторової організації медичних закладів висвітлено у працях закордонних архітекторів: К. Шермера, Ф.Меусера, Х. Нікла, Х.Никл-Веллер.

Висновок. Відштовхуючись від аналізу ступеню дослідження питання формування та оновлення мережі дитячих лікувальних закладів України, можна зробити висновок, що головна увага дослідників була сконцентрована на вирішенні загальнотеоретичних питань формування особливостей архітектури медичних закладів або на організації архітектурного середовища медичних закладів певного фахового напрямку. Водночас, дослідження питання еволюції та розвитку мережі дитячих лікувальних закладів виявилась недостатньо розкритою.

Таким чином, підтверджується актуальність зазначеного дослідження, зважаючи на той незаперечний факт, що медичні дитячі заклади грають вагому роль у забезпеченні охорони здоров'я населення країни, виконуючі важливу соціальну та демографічну роль, а також значно впливаючи на формування архітектурно-містобудівного середовища міста.

Серед основних передумов реорганізації мережі дитячих лікувальних закладів країни слід виділити: законодавча вимога керівних органів держави, розпочата реформа медичної галузі України, застарілість та зношеність існуючого архітектурного фонду медичних будівель та споруд, невідповідність медичних закладів до сучасних технологічних медичних потужностей та можливостей, відсутність адаптивного підходу з урахуванням статистики та динаміки провідних та нових дитячих захворювань, необхідність впровадження провідного сучасного закордонного досвіду з питання архітектурно-

містобудівної організації мережі закладів дитячої охорони здоров'я.

Список літератури:

1. Заклади охорони здоров'я. Будівлі та споруди. ДБН В.2.2-10-2001 [Текст]: вид. офіц. – К.: Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, 2001. – 158 с.
2. Рингач Н. О. Громадське здоров'я як чинник національної безпеки: монографія / Н. О. Рингач. – К. : НАДУ, 2009. – 296 с.
3. Центр медичної статистики МОЗ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medstat.gov.ua/ukr/statreports.html>
4. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції (колективна монографія) / відпов. за випуск Л. М. Черенько, О. В. Макарова, за ред. Е.М.Лібанової. – У 2-х томах. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, 2012. – 436 с.
5. Закон України. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Текст]: ЗУ №2801-ХІІ: за станом на 01.01.2015 р. – Вид. офіц. – К.: Парлам. вид-во, 2015. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).

Аннотация: в статье рассмотрены основные предпосылки к проведению реорганизации в секторе детских медицинских учреждений. Основным толчком к активизации научного исследования данного вопроса послужила начатая в Украине реформа медицины, а также очевидная изношенность и устарелость архитектурно-градостроительной организации сети медицинских учреждений предназначенных для лечения младшей категории населения страны. Статья раскрывает широкий круг вопросов и факторов, которые возносят актуальность проведения изменений в градостроительной и архитектурно-планировочной организации детских больниц Украины до чрезвычайно важного уровня. Этот проблемный круг содержит законодательные, экономические, политические, социальные, эволюционные, технические, медицинские и архитектурно-градостроительные аспекты проведения реанимационных изменений в сети детских лечебных учреждений Украины. Ключевые слова: архитектура, градостроительство, детские лечебные учреждения, сеть, детские больницы, охрана здоровья.

Abstract: in the article the basic prerequisites for conducting reorganization actions in the field of children's hospitals. The main impetus for the revitalization of scientific research on the question serves launched in Ukraine reform of medicine and evident deterioration and obsolescence of the built networking of medical facilities for the treatment of younger population. The article reveals the wide range of issues and factors that elevate the relevance of changes in the urban and architectural planning of children's hospitals in Ukraine to end an important level. This problem circle contains legal, economic, political, social, evolutionary, technical, medical, architectural and town planning aspects of resuscitation on changes in the network of children's medical institutions of Ukraine. Keywords: architecture, urban planning, children's hospitals, a network of children's hospitals, healthcare.